

MONUMENTELE ISTORICE DIN JUDEȚUL DUROSTOR ÎN PERIOADA 1878-1940

drd. Dragoș Dumitru DRAGOMIR*

Odată cu pacea de la București (1913), care consacra hegemonia românească în Balcani¹, monumentele istorice din cele două județe ale Dobrogei de Sud au intrat în grija și atenția specialiștilor români. Despre situația monumentelor istorice din județul Caliacra am scris în două articole anterioare.

La 1921, în județul Durostor existau 32 de biserici, construite între 1828 (Biserica de lemn din Aidemir cu hramul Sf. Treime) și 1906 (bisericele din Cainargeaua Mare și Pandăclica, ambele cu hramul Sf. Arhangheli), dintre care 28 nu aveau însemnătate istorică.² Județul Durostor avea în componență două comune urbane: Silistra și Turtucaia.³ Situația monumentelor istorice din Silistra a fost prezentată într-un articol anterior.

Pe teritoriul fostei așezări Transmarisca, azi Turtucaia, a fost găsită, pe malul Dunării, lângă o fântână, o inscripție din care rezultă că acel oraș a fost înființat de unul din cei patru tetrarhi care au condus imperiul în vremea respectivă (Constantiu, Dioclețian, Galeriu și Maximian). Această inscripție a fost adusă în Țara Românească în anul 1827 de generalul Mavros, pierzându-și, din nefericire, pe drum partea de jos, fiind păstrată la vila sa de la Moara Domnească, pentru a ajunge, pe 22 mai 1868, în custodia Muzeului din București, împreună cu alte 26 „pietre antice mari”, ridicate de aici.⁴ Mărturia inscripției contrazice un pasaj din Procopius (De aedificiis IV, 7), scriitor din secolul al VI-lea, care spune clar că orașul Transmarica a fost zidit de împăratul Constantin cel Mare.⁵

Ernst Kalinka, care s-a ocupat de monumentele descoperite în Bulgaria (*Din Antike Denkmaler in Bulgarien*), a descris o inscripție - LEG. XI. CI. F. TRM. (Legiunea XI Claudia, Felicia Trans Marisca) - de pe o cărămidă găsită la Silistra, aflată astăzi în muzeul din Sofia. În vara anului

* Liceul Tehnologic „I.C. Brătianu” Nicolae Bălcescu, jud. Constanța.

¹ Nicoale Iorga, *Istoria statelor balcanice în epoca modernă. Lecții ținute la Universitatea din București*, Vălenii de Munte, Tipografia Societății „Neamul românesc”, 1913, p. 375.

² Institutul Național al Patrimoniului (în continuare I.N.P.), *Fond Comisiunea Monumentelor Istorice (1892 – 1948)*, dos. 1564/1921.

³ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/28170>, 23.08.2020, 12.10.

⁴ Constantin Știrbu, *Documente inedite din sec. al XIX-lea privind unele descoperiri monetare*, în „Cercetări Numismatice”, III, 1980, p. 159.

⁵ G. Popa-Lisseanu, *Cetăți și orașe greco-romane în noul teritoriu al Dobrogei, cu o hartă și 22 ilustrațiuni*, București, Institutul de editură și arte grafice „Flacăra”, 1914, pp. 61-62.

1924 fiul institutorului Brebu a găsit, în temelia cetății de pe malul Dunării, o cărămidă cu aceeași inscripție. Din nefericire, cărămida respectivă a fost scoasă în bucăți și unele fragmente s-au pierdut, rămânând jumătatea cu finalul inscripției.

Vizitând, în primăvara anului 1925, orașelul Turtucaia, V. Stroescu, pe care foarte frumos îl caracteriza Constantin Moisil⁶, a avut ocazia să vadă trei pietre vechi. Una era din piatră mai tare, înaltă de 68 cm, lată de 50 cm și groasă de 43 cm., cu cinci rânduri săpate. În primul rând se putea descifra cuvântul „sacrum”, în al 2-lea - „coh. I. Trac” iar pe latura din dreapta, un ogar sărind la o căprioară. A doua piatră era de o culoare mai albicioasă și o compoziție mai slabă, avea șase rânduri săpate. Pe rândul cinci se putea citi cuvântul Diana, iar pe al șaselea V. S. L. M. (votum solvit liberus merito). Ambele pietre au fost găsite în curtea unui localnic, I. Hasan, la o adâncime de 3 metri, înaintea unui pavaj de piatră din care a fost dezgropat aproximativ 200 metri pătrați. În curtea unui alt localnic, Hasan Mătiș Cara Ahmed a fost găsit, aproape la suprafață, un bloc de piatră pe care erau sculptați doi lei, unul în dreapta și altul în stânga, stând pe labe uniți prin coade. Blocul avea o lungime de 95 cm, înălțime de 65 cm. și grosimea de 50 cm. și părea a constitui partea de jos a unei statui.⁷

În 1936 a fost descoperită în grădina liceului din Turtucaia o lespede din piatră de calcar cu o inscripție. Placa, foarte deteriorată, avea o înălțime de 0,76 metri și o lățime de 0,75 metri. În partea stângă era vizibilă o ghirlandă de frunze de viță de vie în relief. Caracterul literelor făcea trimitere la sfârșitul secolului al III-lea sau începutul secolului al IV-lea d. H. Inscripția, din care încă erau vizibile unsprezece linii în cuplete elegiace (hexametri și pentametri), era o poezie funerară. În ciuda tuturor particularităților sale lingvistice și gramaticale, inscripția dezvăluia ecoul pe care elegiile lui Ovidiu l-a găsit printre oamenii de rând.⁸

⁶ „Dl Vasile Stroescu a crezut că funcțiunea de revizor școlar nu trebuie să se mărginească numai la controlul pedagogic al dascălimii și la îngrijirea de bunul mers al învățământului, ci poate atinge și un scop mai înalt: studiarea vieții, limbii, credințelor, obiceiurilor și trecutului diferitelor populații ce trăesc împreună în această regiune puțin cunoscută țării noastre.” V. Stroescu, *Dobrogea nouă pe căile străbunilor, cu o prefață de d-l profesor C. Moisil, directorul general al Arhivelor Statului, vol. II, Numirile ținutului Turtucaia. Abritus. Cavarna. Comuna Teche cu 9 sate. Comuna Spasovo cu 17 sate. Comuna Preselenți cu 5 sate. Comuna Diuvaniuvasi cu 5 sate*, Fotografii de V. Stroescu, Zincografii I. Brand, Editura Tipografia „Comercială” Iv. D. Smocof & Comp., Bazargic, 1925, p. 6.

⁷ *Ibidem*, pp. 13-15.

⁸ Dinu Adameșteanu, *Inscripție descoperită în Turtucaia (Transmarisca)*, în „Dacia”, V-VI, 1938, pp. 448-450.

De altfel, în perioada interbelică în liceul din Turtucaia erau păstrate mai multe monumente romane descoperite în acei ani în oraș. Acolo se găsea un altar în piatră de calcar, înalt de 0,66 metri și lat de 0,50 metri. Altarul fusese găsit în vechiul parc al orașului. Prezenta în partea superioară două orificii, de 4 și 10 centimetri de adâncime, care probabil că fuseseră folosite pentru a fixa o statuie. Monumentul era decorat pe fețele laterale cu figuri incizate, executate destul de stângaci. În dreapta erau redați un căprior și un câine, iar în stânga, o scenă foarte aspră, reprezentând un vânător și o căprioară. Fața dorsală a monumentului era destul de netedă. Pe fața frontală fusese gravată inscripția, împărțită în două părți, încadrate de mulaje. Literele păreau a fi din secolul al II-lea d.Hr. și erau gravate pe cinci linii, având dimensiuni între 0,04 și 0,07 m. În inscripție se făcea referire la cohorta I Thracum Syriaca, atestând mutarea acesteia de la Ravna, în Moesia Superioară la Transmarisca (Turtucaia), în Moesia Inferioară.

Tot în vechiul parc din oraș fusese găsit un altar de calcar prost conservat, înalt de 0,80 metri și lat de 0,35 metri, toate fețele fiind netede. Literele inscripției aveau 0,05 metri înălțime și erau slab incizate. Inscripția era foarte deteriorată.

În grădina publică a orașului fuseseră găsite un fragment de calcar (înălțime, 0,23 metri, lățime, 0,20 metri) ce purta o inscripție din care abia se distingeau câteva litere (înălțimea literei, 0,075 m), precum și un pedestal de statuie (lungime, 0,90 metri, lățime, 0,63 metri.), decorat cu un relief reprezentând doi lei funerari.⁹

Inclusiv mediul rural al județului Durostor a oferit descoperiri interesante. La miazăzi de satul Alfatar, pe câmp, se găsea un iaz, alimentat de la o mare cișmea de piatră cu 20 de izvoare, construită de locuitorii din Alfatar. Cișmeaua era așezată pe o vâlcea și inscripționată cu litere chirilice, fiind datată 1884.¹⁰

Vladimir Dumitrescu a executat săpături sistematice pe arealul localității Atmangeaua Tătărească, ajungând până la o adâncime de șase metri și obținând importante și bogate rezultate. Urmele lăsate de viața omenească în această stațiune în formă de magură izolată¹¹ se grupează în patru straturi, fiecare prezentând o perfectă similaritate cu fazele civilizațiilor eneolitice și neoeneolitice descoperite în nordul Bulgariei, în restul

⁹ Vasile Christescu, *Câteva monumente noi din Turtucaia (Transmarisca)*, în „Dacia”, V-VI, 1938, pp. 451-452.

¹⁰ I.N.P., *loc. cit.*, dos. 1564/1921, f. 9.

¹¹ Radu Vulpe, *Noutăți arheologice dobrogene (1932-1934)*, în „Analele Dobrogei”, An XV, 1934, p. 210.

Dobrogei și în Muntenia.¹² Ceramica găsită din abundență este de același tip cu aceea de la Cernavodă și din stațiunile preistorice din stânga Dunării, mai ales de la Gumelnița (jud. Ilfov).

Cu ocazia săpăturilor efectuate în anul 1931, Vladimir Dumitrescu a fost secondat de Dorin Popescu, fost membru al Școlii române din Franța.¹³ Pe baza descoperirilor realizate, Vladimir Dumitrescu a prezentat Congresului internațional de științe preistorice și protoistorice de la Oslo desfășurat în luna august 1936, o comunicare despre ornamentele pictate pe ceramică. Comunicarea a fost publicată sub titlul *The painted decoration of the pottery from the eneolithic station near Atmageaua Tătărească*, în „Annals of Archaeology and Anthropology”(Liverpool), XXIV, 1-2, p. 3 sqq.¹⁴

În anul 1940 trei monede (două monede de argint de la sultanul Mahmud al II-lea și un taler bătut la Emden pentru împăratul Ferdinand al II-lea) descoperite în această zonă au fost donate muzeului Al. Saint-Georges de către Gelal Asan Bekir.¹⁵

În 1915, în comuna rurală Cadichioi, plasa Sarsanlar au fost descoperite instrumente (o dălțiță de piatră și un topor de os cu gaura de mână de o formă dreptunghiulară regulată) și mai multe fragmente de vase, dintre care două aparțineau unor vase colorate de tip Cucuteni.¹⁶

La o distanță de circa 20 km spre S-E de Silistra, în comuna Cainargeaua Mică (Kuciuk-Kainargi, azi Kainardja), se găsea o cișmea, o lucrare monumentală și cu un debit mare de apă, în jurul căreia au fost descoperite numeroase monede vechi, fragmente de monumente și de arme, precum și blocuri masive de piatră cioplită și sculptată, sfărâmate în mod deliberat prin dinamitare pentru a se șterge urmele inscripțiilor de pe ele. La 1 noiembrie 1938 cișmeaua respectivă era monument istoric. Asupra importanței din punct de vedere istoric a fântânii din comuna Caianageaua

¹²Radu Vulpe, *Dobrogea meridională în antichitate*, în „Analele Dobrogei”, An XIX, vol. II, 1938, p. 5.

¹³Radu Vulpe, *Noutăți arheologice dobrogene. 1931*, în „Analele Dobrogei”, An XII, 1931, p. 298.

¹⁴Radu Vulpe, *Noutăți arheologice dobrogene, 1936-1937*, în „Analele Dobrogei”, An XVIII, 1937, p. 222.

¹⁵Arhivele Naționale ale României, *Fond Muzeul Saint-Georges*, dos. 7/1940, f. 132, Apud Aurelia Duțu, *Documente privind constituirea colecției numismatice a Muzeului Al. Saint-Georges în anii 1932-1949*, în „Revista de Cercetări Arheologice și Numismatice”, An V, nr. 5, 2019, p. 402.

¹⁶I. Andrieșescu, *Raport special nr. 3. Obiectele preistorice din colecțiunea prefecturii de Durostor*, în *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915*, publicat de Alex. Lapedatu secretarul Comisiunii, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1916, p. 187.

Mică au atras atenția profesorul M. Drăcea, directorul Institutului de cercetări forestiere, secretar general al acestui Departament, totodată membru corespondent pentru județul Vlașca în Comisia Monumentelor Istorice și colonelul Eugen Dumitrescu, prefectul județului Durostor. Pentru o mai bună protejare și punere în valoare a monumentului, Serviciul agricol Durostor propunea exproprierea pentru utilitate publică a unei suprafețe de aproximativ 8.000 mp, cuprinzând 4-5 case cu suprafețele adiacente, plata terenului urmând a fi făcută de către primăria locală, cu subvenția prefecturii sau a Rezidenței Ținutului Marea.

D. Buzoianu, directorul Școlii Primare Mixte din Cainargeaua Mică, strânsese obiectele de interes istoric descoperite în zonă („monede vechi, arme, fragmente de monumente, etc.”), dar a refuzat să le cedeze Comisiunii Monumentelor Istorice deoarece erau deja inventariate și făceau parte din muzeul școlii.¹⁷

Localitatea era bine ancorată în istorie. Așa cum atesta chestionarul monumentelor istorice, biserica parohială fusese fondată în anul 1862, și se credea că „aici s-a încheiat pacea dela 1754 între Ruși și Turci nu există însă nici o urmă.”¹⁸

Importanța acestor cișmele dobrogene fusese remarcată și de Martin Gruneweg, în toamna anului 1582, cu ocazia primei din cele șase călătorii pe care le-a efectuat pe cuprinsul Imperiului Otoman, în calitate de scrib și contabil al unui negustor armean.¹⁹

¹⁷I.N.P., *loc. cit.*, dos. 1564/1921, ff. 116-121.

¹⁸*Ibidem*, ff. 29-30.

¹⁹ „Astfel de cișmele se găsesc din belșug pretutindeni în Turcia deoarece sunt făcute din milă pentru călători. (...) Ei o clădesc sau zidesc înaltă, din piatră frumoasă, chiar marmură, ca să încânte din depărtare pe oameni și pe dobitoace. Și nu e altceva decât un bazin cu apă, care este deseori adusă de foarte departe. Apa o fac să curgă printr-o țevișoară de alamă frumoasă, lângă care este o fereștrică, în care se găsește o ceașcă rotundă de cositor [prinsă] de un lanț mic, din care bea cel care nu vrea să fie stropit de țevișoară. Pe o latură se află încă o astfel de fereștruită pentru [a satisface nevoia] de a bea. Această construcție deasupra apei este împodobită cu litere aurite care conțin numele cititorului. Apa din țevișoară este adunată în casete de piatră; când prima este plină, revarsă de sus apa printr-o fereștrică în cealaltă [casetă] și așa mai departe. Casetele au în față un jgheab larg pavat pentru ca vitele care așteaptă să bea, să se bucure de apă. În dosul cișmelei este un loc mic, pătrat, zidit împrejur, și zidul este umplut până sus cu pământ. De la pământ se urcă cinci trepte iar sus e sădită o iarbă mică frumoasă, unde cine dorește poate mânca și dormi. Dacă cineva vrea să fie și evlavios, pentru turci este ridicată pe margine către amiază o piatră, ca semn, ca să știe încotro să se întoarcă sau să se aplece cu fața. Acea piatră nu are în rest nici io podoabă sau scriere (...) În rest, cișmeaua are alături pomi frumoși care fac umbră pentru oameni și animale.” (Ștefan Andreescu (coordonator), *CălătoristrăinidespreȚărileRomâne. SuplimentII*, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 88).

În cadrul ședinței Comisiunii Istorice din 6 septembrie 1915, Vasile Pârvan comunica despre descoperirea de la Chiose-Aidin (Kiose Aidin), plasa Silistra. În urma unor săpături efectuate sub supravegherea lui D. M. Teodorescu „s'a descoperit un castel bizantin de caracter mai târziu, care domina cele trei văi ale Deliormanului”. Venit personal la fața locului, Vasile Pârvan a putut constata existența unei capele creștine, în cuprinsul căreia au fost descoperite mai multe fragmente arhitectonice, cel mai important dovedindu-se a fi „un relief, de factură primitivă, reprezentând pe Maica Domnului pruncul la piept și cu doi arhangheli păzitori, document important pentru trecutul creștinismului daco-roman.” Pentru continuarea cercetărilor, Vasile Pârvan a obținut promisiunea prefectului județului, Ion Cămărășescu, de a i se „pune la dispoziție din budgetul județului suma de lei 5000”.²⁰

Situată la granița dintre cele două județe ale Cadrilaterului, cetatea era cunoscută și de învățații bulgari, care o identificaseră, aproximativ, cu Palmatis(localizat, conform altor surse, la Kuciuk-Kainargi²¹), dar nu mai fusese cercetată sistematic. „D. prefect Cămărășescu, primind mereu diferite monete resturi antice de metal dela țăranii din partea locului spre cumpărare, a cerut dela Direcțiunea Muzeului de Antichități învoirea de a face săpături la cetate.”

Săpăturile s-au desfășurat între 23 mai și 1 iulie 1916, dezvăluind un castel „foarte sărăcăcios”, fapt inevitabil într-o „regiune depărtată de marile centre și de căile de comunicație principale”, castel ridicat aici „pentru adăpostirea unei garnizoane puțin numeroase” cu misiunea de a apăra o vale interioară. Cu siguranță, garnizoana a „dus o viață chinuită, vecinic cu grija zilei de mâine și cu frica unei surprinderi. Nici urme de viață bogată, nici măcar inscripții, ci numai ruine cu totul modeste ale unor construcții sărăcăcioase și făcute în pripă.” Au fost descoperite „două bucăți arhitectonice cu semnul crucii în adânc”; „o mare cantitate de fragmente” de olane, care acopereau întreaga clădire, de „o variație infinită atât ca dimensiuni cât și ca compoziție”; „multe fragmente de fier, în special piroane, și (...) bucăți de geam cu grosimea de 0.002 -- 0.003 m.”; „opt greutate conice de lut și un fragment de lopată de fier tare ruginită”; „inevitabilele picioare de cupă de sticlă, fragmente ceramic cu ornamente în adânc (...) și o sumă de monete de bronz”, datând din perioada secolelor IV

²⁰ *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915...*, p. 34.

²¹ *Dictionary of Greek and Roman Geography*, illustrated by numerous engravings on wood, edited by William Smith, LL.D., vol. II, Iabadius-Zymethus, London, Walton and Maberly, Upper Gower Street and Ivy Lane, Paternoster Row; John Murray, Albemarle Street. 1854, p. 536.

– VII d. H.²² Totuși, castelul descoperit aici era important datorită rarității și noutății conținutului său iconografic și stilistic.²³

În cătunul Cranova „la o depărtare de Biserică spre miază-zi cam 7-8 km. se află săpături ce au descoperit lucruri de natură bisericească ca: cruciulițe vopsite, ceea ce face să se creadă că acolo a fost în vechime vre un schit de călugări.”²⁴

Cele mai importate descoperiri realizate în cadrul campaniei de săpături din 1915, pe arealul satului Damadas, arondat comunei rurale Doccelar din cadrul plășii Acadanlar, au fost două urne mari și una mai mică. „Mormintele ce vor fi adăpostind alte urne trebuie încredințate supravegherii de aproape a autorităților competente, cari să le ferească de mâini hoțesti și de amatori.” De asemenea, la Chiuciuc-Ghiol (Garvan²⁵, plasa Sarsanlar) a fost descoperită „o căniță [care] prezintă același caracter băstinaș sud-est-european, tip transilvanic, deși alte considerații ar sprijini pentru vas de datare mai nouă.”²⁶

La malul Dunării, la circa un kilometru de comuna Vetrina (Vetren) din plasa Doimulsar, a cărei biserică fusese fondată în anul 1854, se găseau niște ziduri, rămășițele unei cetăți, care era numită de populația locală „Caleta”. Tot acolo, mai la apus au fost găsite niște tuburi de pământ conductori de apă pentru o cișmea (fântână), în locul unde ulterior era albia Dunării. Se presupunea că acolo ar fi fost vechiul oraș Ren, de unde ar fi provenit și numele comunei Vetren (în slavonă) din cuvintele Vet (vechi) și Ren. În jurul comunei, la o distanță între 500 metri până la 2 km, existau trei movile mari și unsprezece mai mici. În 1915, la unele din ele au efectuat săpături arheologi ai statului, fără a se cunoaște rezultatele obținute.²⁷

Ultima afirmație este contrazisă de raportul lui I. Andrieșescu. Fragmentele ceramice descoperite la Vetrina puteau fi împărțite în două categorii. Prima categorie prezenta clare elemente de similaritate cu ceramica monocromă descoperită la Cadichioi, în timp ce a doua categorie ieșea „cu desăvârșire din sfera acestui mediu”, beneficiind de „o tehnică mai bună (...) și o ardere îngrijită”, prezentând „contururi complicate,

²² D. M. Teodorescu, *Raport special nr. 7. Săpăturile dela cetatea de lângă Chiose - Aidin, plasa și județul Silistra, Maiu -Iunie -Iulie 1915*, în *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915...*, pp . 205 - 210.

²³ *Ibidem*, p. 213.

²⁴ *Loc. cit.*, dos. 1564/1921, f. 53.

²⁵ D. M. Teodorescu, G. Mateescu, *Raport special nr. 8. Cercetări arheologice între Silistra și Turtucaia în Iulie - Octombrie 1915*, în *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915...*, p. 215.

²⁶ I. Andrieșescu, *Raport special nr. 3...*, p. 189.

²⁷ I.N.P., *loc. cit.*, dos. 1564/1921, ff. 131- 132.

obținute (...) cu roata, un sistem de ornamentare variat”, „profiluri și motive ornamentale variate”, cel mai frecvent utilizat fiind „acela al liniilor în valuri” ceea ce le conferea o „înfațișare aparte”, toate acestea aducând „caracterele unei culturi proprii, deosebite esențial de cea precedentă.”²⁸

Efectele primului război mondial și subfinanțarea cronică a domeniului cercetării istorice pe aproape întreaga perioadă interbelică au limitat posibilitățile de exprimare ale arheologilor români. Odată cu semnarea tratatului de la Craiova, din 7 septembrie 1940²⁹, problema monumentelor istorice din județele Durostor și Caliacra a ieșit din aria de competență a acestora.

HISTORICAL MONUMENTS IN THE COUNTRY OF DUROSTOR (1878-1940)

-abstract-

Key Words: Durostor, Turtucaia, archeological discoveries, historical monuments.

In 1921, in Durostor county, which included two urban municipalities: Silistra and Turtucaia, there were 32 churches, built between 1828 and 1906, of which 28 had no historical significance. Between 1913 and 1940, Romanian researchers made archaeological discoveries in the localities of Silistra, Turtucaia, Atmangeaua Tătărească, Cadichioi, Cainargeaua Mică, Chiose-Aidin, Cranova, Chiuciuc-Ghiol and Vetrina.

BIBLIOGRAFIE

Institutul Național al Patrimoniului

- *Fond Comisiunea Monumentelor Istorice (1892 – 1948)*

***, *CălătoristrăinidespreȚărileRomâne. Supliment I*, Editura Academiei Române, București, 1991.

Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915, publicat de Alex. Lapedatu secretarul Comisiunii, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1916.

Dictionary of Greek and Roman Geography, illustrated by numerous engravings on wood, edited by William Smith, LL.D., vol. II,

²⁸ I. Andrieșescu, *art. cit.*, p. 188.

²⁹ <https://lege5.ro/gratuit/g42dknrx/tratatul-intre-romania-si-bulgaria-semnat-la-craiova-la-7-septembrie-1940-precum-si-anexele-sale>.

Iabadius-Zymethus, London, Walton and Maberly, Upper Gower Street and Ivy Lane, Paternoster Row; John Murray, Albemarle Street. 1854.

ADAMEȘTEANU, Dinu, *Inscription en verstrouée à Turtucaia (Transmarisca)*, în „Dacia”, V-VI, 1938.

CHRISTESCU, Vasile, *Quelques monuments inédits de Turtucaia (Transmarisca)*, în „Dacia”, V-VI, 1938.

DUȚU, Aurelia, *Documente privind constituirea colecției numismatice a Muzeului Al. Saint-Georges în anii 1932-1949*, în „Revista de Cercetări Arheologice și Numismatice”, An V, nr. 5, 2019.

IORGA, Nicoale, *Istoria statelor balcanice în epoca modernă. Lecții ținute la Universitatea din București*, Vălenii de Munte, Tipografia Societății „Neamul românesc”, 1913.

POPA-LISSEANU, G., *Cetăți și orașe greco-romane în noul teritoriu al Dobrogei, cu o hartă și 22 ilustrațiuni*, București, Institutul de editură și arte grafice „Flacăra”, 1914.

STROESCU, V., *Dobrogea nouă pe căile străbunilor, cu o prefață de d-l profesor C. Moisil, directorul general al Arhivelor Statului, vol. II, Numirile ținutului Turtucaia. Abrutus. Cavarua. Comuna Teche cu 9 sate. Comuna Spasovo cu 17 sate. Comuna Preselenți cu 5 sate. Comuna Diuvaniuvasi cu 5 sate*, Fotografii de V. Stroescu, Zincografii I. Brand, Editura Tipografia „Comercială” Iv. D. Smocof & Comp., Bazargic, 1925.

ȘTIRBU, Constantin, *Documente inedite din sec. al XIX-lea privind unele descoperiri monetare*, în „Cercetări Numismatice”, III, 1980.

VULPE, Radu, *Dobrogea meridională în antichitate*, în „Analele Dobrogei”, An XIX, vol. II, 1938.

Idem, *Noutăți arheologice dobrogene. 1931*, în „Analele Dobrogei”, An XII, 1931.

Idem, *Noutăți arheologice dobrogene(1932-1934,)* în „Analele Dobrogei”, An XV, 1934.

Idem, *Noutăți arheologice dobrogene, 1936-1937*, în „Analele Dobrogei”, An XVIII, 1937.

<http://legislatie.just.ro>

<https://lege5.ro>